

СИСТЕМА БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ

Голод В.В., здоб. ОС «магістр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. М.О. Євдокімова
Державний біотехнологічний університет

Система безготівкових розрахунків розвивається у більшості країн світу і свідчить про ступінь розвитку економіки в країні. Безготівкові розрахунки надають багато новітніх можливостей, мають переваги та недоліки, але безперечно доцільність впровадження безготівкової економіки в нашій країні є однозначною.

Безготівкові платежі – це інструмент управління фінансами та регулювання економічних відносин між суб'єктами господарювання. Безготівкові розрахунки є важливими у фінансово-економічному середовищі кожної країни. Це дозволяє не тільки зменшити грошові потоки, але й прискорити комерційну взаємодію між суб'єктами господарської діяльності, знизити рівень тіньової економіки, стимулювати розвиток електронної комерції та онлайн-технологій і забезпечити впровадження нових видів фінансових послуг. Поширення безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток є одним з найактуальніших питань у розвитку світової системи безготівкових розрахунків та розвитку банківської системи загалом.

Безготівкові розрахунки – це перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки одержувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівкою до каси банку на рахунки одержувачів коштів. Суть безготівкових платежів полягає в тому, що регулюючи єдину банківську систему, згідно з якою здійснюються безготівкові платежі, держава впливає на стан фінансових відносин [1].

У економічно розвинених країнах частка платежів готівкою має тенденцію до зменшення, а безготівкових – до зростання. Наприклад, у Бельгії рівень безготівкових платежів становить 93%, Великобританії, Швеції – 89%, Франції – 92%, Канаді – 90%, США – 80%, Німеччині – 76%. Для України є характерним значення цього показника в межах 15% [2].

На сьогодні простежується стрімкий розвиток безготівкових платежів в Україні. Якщо до 2018 р. у структурі операцій за платіжними картками переважали ті, які передбачають отримання готівки, то зараз переважають безготівкові розрахунки за обсягом операцій із платіжними картками.

Використання та вдосконалення системи безготівкових платежів, з одного боку, має значні переваги та відкриває значні перспективи розвитку української економіки в цілому. Застосовуючи цю систему розрахунків, держава звільняється від значних витрат, необхідних для утримання та оновлення великої маси грошових коштів. З іншої сторони, система безготівкових платежів опиняється перед проблемами, які слід своєчасно вирішувати. До них відносяться: проведення платежів цілодобово по всій державі; недосконалість правової та організаційної бази безготівкових платежів. Також слід відмітити складність механізму здійснення платіжного процесу. Це відображається у необхідності розроблення певних видів розрахунків цієї системи, які є перспективними, але через складність механізму функціонування незручні і рідко вживані. Існує також ризик невиконання суб'єктами взаємозобов'язань. Усі ці недоліки такої системи розрахунків в Україні є значними [3].

Сучасні можливості технологій щодо здійснення безготівкових розрахунків не обмежені. Щороку вчені модифікують та оптимізують різні системи для швидкого та надійного переказу грошей. Однак на підприємствах, в умовах сучасного цифрового розвитку та забезпечення банківської системи традиційний підхід до організації розрахунків не відповідає потребам інформаційного суспільства та економіки для ведення розрахункових операцій. Такими вимогами є відмова від готівки, скорочення персоналу, різке скорочення кількості первинних документів як в паперовій, так і в електронній формі [5]. У процесі ведення бізнесу підприємства використовують електронну мережу, перевагою якої є надання банківських послуг для автоматизації переказу безготівкових рахунків через комплексну систему Клієнт-Банк. Одним із основних документів, що легалізували використання системи Клієнт-Банк, є Постанова Національного банку України "Про затвердження Інструкції щодо безготівкових платежів в Україні в національній валюті", що передбачає використання електронного платіжного доручення на паперовому рівні з використанням електронного підпису на основі криптографії даних. "Клієнт-банк" – це програмний пакет, який дозволяє користувачеві створювати, шифрувати та надсилати платіжні документи до банку якнайшвидше, а також оперативно отримувати банківські виписки рахунків та іншу інформацію про подання у формі телеграм НБУ, обмінюватися ставки, процентні ставки за кредитами та банківськими депозитами тощо. Вагомою перевагою системи Клієнт-Банк є те, що дані зберігаються клієнтом, і відповідно підприємство може передбачити процедуру завантаження даних із системи та їх

архівування. "Клієнт-банк", на відміну від системи "Інтернет-банк", працює в режимі офлайн, що дозволяє працювати в системі з тимчасовою відсутністю підключення до Інтернету.

Безготівкові розрахунки за останні десятиліття стали невід'ємною частиною розрахунків більшості населення як юридичних, так і фізичних осіб. Збільшення попиту на безготівкові розрахунки призвело до винайдення нових технологій та методів безготівкових оплат. Наразі існує поняття не тільки безготівкових розрахунків, а й з'явилося поняття електронні гроші. Електронні гроші - одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, крім особи, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконуються в готівковій або безготівковій формі. Серед українських платіжних систем, в яких емітуються електронні гроші, найбільш поширені такі: Maxi, Global Money, Простір (НСМЕП), електронні гаманці на картах Visa, MasterCard. Так в Україні за останні роки розвинулися нові види безготівкових розрахунків за рахунок діджиталізації технологій. З'явилися такі види розрахунків як: мобільний банкінг; інтернет перекази; використання мобільних гаманців; та інші. В останні роки з'явилася оплата за допомогою QR-платежів. Ця альтернатива оплати швидка, зручна та безпечна. Все, що потрібно зробити, це відкрити додаток певного банку та відсканувати QR-код закладу та підтвердити оплату.

Інформаційні джерела

1. Шевчук О. Облік, аналіз і контроль безготівкових розрахунків суб'єктів господарювання. Дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / Київський національний торговельно-економічний ун-т. К., 2000. 244 с.

2. Безготівкові платежі становитимуть п'яту частину всіх розрахунків в 2019 році - прогноз ЄБА. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10411506-bezgotivkovi-platezhi-stanovitimumut-p-yatu-chastinu-vsih-rozrahunkiv-v-2019-roci-prognoz-yeba.html> (дата звернення 10.10.2023).

3. Агапова А. В., Компанієць К.В. Безготівкові розрахунки в Україні: проблеми та шляхи їх удосконалення. Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: збірник тез доповідей. Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми, 2010. Т. 1. С. 57-59.

4. Муравський В. Відмова від первинного документування як чинник інтеграції повністю автоматизованої системи обліку. Бухгалтерський облік і аудит. 2008. № 10. С. 35-42.